

Народна банка Србије

СЕКТОР ЗА КОНТРОЛУ ПОСЛОВАЊА БАНАКА
ОДЕЉЕЊЕ ЗА РАЗВОЈ

АНАЛИЗА АКТИВНОСТИ БАНАКА У ОБЛАСТИ РИЗИКА ПОВЕЗАНИХ С КЛИМОМ

Београд, јул 2024. године

Скраћенице

EBRD (European Bank for Reconstruction and Development) – Европска банка за обнову и развој

ESG ризици (environmental, social, governance risks) - ризици животне средине, социјални ризици и ризици управљања

ESMS (Environmental and Social Management System) - систем управљања животном средином и одрживошћу је скуп управљачких процеса и процедура који омогућавају организацији да анализира, управља и смањује утицај својих активности, производа и услуга на животну средину и да послује са већим степеном ефикасности

EIB (European Investment Bank) – Европска инвестициона банка

GAR (Green Asset Ratio) – Показатељ зелене активе представља удео подобне активе Банке (улагање у економске активности које су у складу са Уредбом (ЕУ) о таксономији) у односу на укупну активу

GEFF програм (Green Economy Financing Facility) - кредитна линија за зелено финансирање у оквиру програма EBRD

GHG (Greenhouse Gas) - гасови који изазивају ефекат стаклене баште

IFC (International Finance Corporation) - Међународна финансијска корпорација

KfW (Kreditanstalt für Wiederaufbau) - KfW развојна банка

NACE (Nomenclature statistique des activités économiques) - Номенклатура економских активности

PCAF (Partnership for Carbon Accounting Financials) – Глобално партнерство финансијских институција које заједно раде на развоју и примени хармонизованог приступа за процену и откривање емисија GHG повезаних са њиховим кредитима и инвестицијама

PCB (polihlorid bifenile) - Полихлоровани бифенил

Увод

Ризици повезани с климом утичу на све сегменте друштва и привреде, не заобилазећи ни финансијски сектор. Ови ризици постали су предмет сагледавања, али и регулисања од стране бројних међународних субјеката. Процеси којима се тежи успостављању одговарајућих захтева за идентификацију, мерење, праћење и управљање ризицима повезаним с климом су у току, при чему, иако још увек није достигнут висок степен стандардизације, на међународном нивоу постоје одређене дефиниције, као и очекивања у вези са овим ризицима која се комуницирају са финансијским сектором.

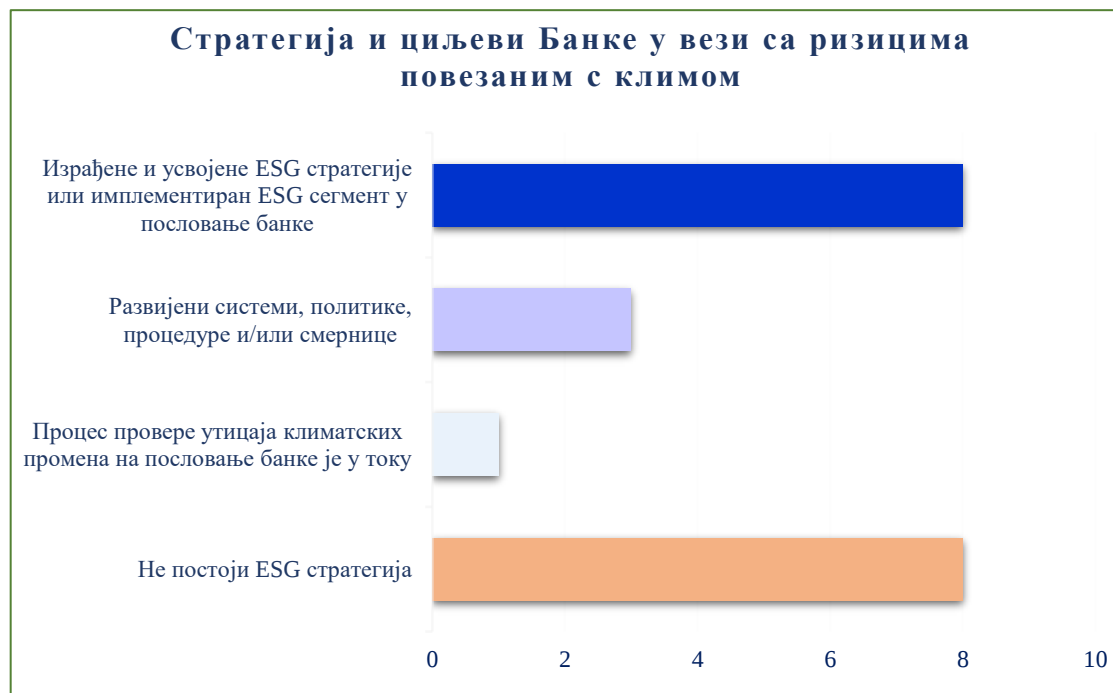
Имајући у виду наведено, Народна банка Србије је крајем 2023. године припремила и банкама упутила формуларе у циљу праћења њихових активности у области ризика повезаних с климом. **Формуларима** су обухваћене квалитативне и квантитативне информације, а **структурирани** су на следећи начин:

- **Образац 1 - Квалитативне информације у вези са ризицима повезаним с климом** – информације о пословној стратегији која се односи на ове ризике, органима управљања и извештавању, те управљању ризицима повезаним с климом;
- **Образац 2 - Класификација правних лица Банке у одређене категорије и праћење правних лица која емитују гасове са ефектом стаклене баште (GHG)** – информације о томе да ли врше класификацију правних лица у оквиру својих портфолија према њиховом утицају на животну средину, као и информације о праћењу изложености према правним лицима из својих портфолија која емитују гасове са ефектом стаклене баште (GHG);
- **Образац 3 - Кредити за енергетску ефикасност (зелени кредити)** – информације о условима под којима се различитим категоријама дужника нуде кредити за енергетску ефикасност (зелени кредити), ако такве кредите имају у својој понуди, као и стању ових кредита на одређени дан;
- **Образац 4 - Показатељ зелене активе** - информације о обрачунавању неког показатеља зелене активе, односно показатеља GAR (*Green asset ratio*) у складу са методологијом ЕУ и његовој вредности;
- **Образац 5 – Изазови Банке у области ризика повезаних с климом.**

На основу детаљне анализе одговора банака¹, у наставку су приказана основна запажања.

¹ Све банке (20 банака) су доставиле попуњене формуларе.

ПОСЛОВНА СТРАТЕГИЈА

Банке које су у оквиру својих стратегија обухватиле климатске ризике, учиниле су то са два аспекта:

- **одрживости сопственог пословања** и
- **одрживости портфолија банке.**

Банке су поставиле квантитативне и квалитативне **циљеве** који се односе на смањење њиховог оперативног карбонског отиска, кроз уградњу концепта одрживости у само пословање и организациону културу банке, али и на допринос глобалним циљевима одрживости кроз кредитирање клијената. У погледу **унапређења одрживости сопственог пословања** банке су стратегијама дефинисале активности које се односе на:

- Замену постојећих возила електричним и хибридним возилима;
- Оптимизацију пословног простора;
- Смањење употребе папира кроз дигитализацију пословања;
- Набавку електричне енергије из чистих и обновљивих извора;
- Смањење потрошње воде, горива за службена возила.

У вези са **постизањем одрживог портфолија**, банке су истакле да се наведено постиже на неки од следећих начина:

- Склапање партнерстава са компанијама које се баве продајом зелених производа, као и индиректно смањење карбонског отиска кроз финансирање клијената из прихватљивих делатности;
- Повећање учешћа зелених инвестиција у корпоративном портфолију;
- Повећање учешћа зелених хипотека;
- Повећање учешћа зеленог финансирања у укупном портфолију;
- Смањење изложености према секторима са високом емисијом CO₂;
- Смањење вредности колатерала са високим изложеностима ка физичком ризику;
- Промовисање понуде одрживих производа у циљу подстицања широке употребе обновљивих ресурса и енергије, побољшања енергетске ефикасности и доприноса борби против климатских промена.

У вези са претходно поменутиим циљевима, банке су углавном усмерене ка достизању „Net Zero“ операција до 2030. године и „Net Zero“ портфолија до 2050. године - равнотеже између произведене и уклоњене емисије CO₂ из атмосфере (стања у којем престаје глобално загревање).

На основу одговора седам банака које су представиле начин обухвата пројеката који доприносе очувању животне средине, може се закључити да су се банке углавном определиле да кроз своје стратегије подржавају и промовишу овакве пројекте. У том контексту, **банке раде на развоју и унапређењу понуде производа који садрже компоненте одрживости и дефинишу критеријуме и правила за класификацију одрживих кредитних производа** који дају оквир у погледу захтева које пројекти треба да испуњавају како би се класификовали као одрживи. Поред тога, дефинишу активности и секторе у којима препознају највише потенцијала за „зелено“ кредитирање.

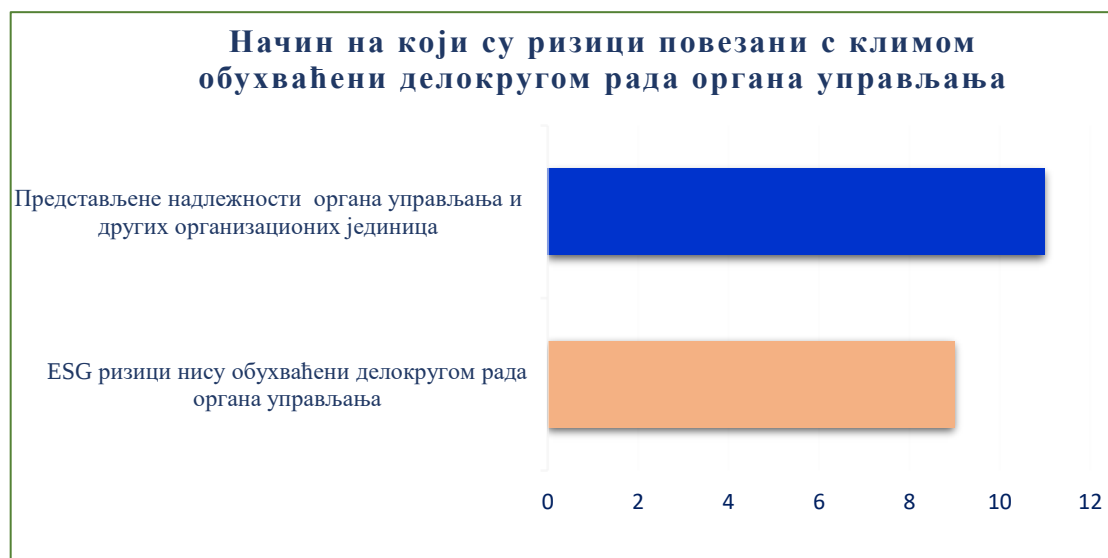
12 банака је на различите начине приступило обухвату делатности које имају негативан утицај на животну средину, те с тим у вези предузимају следеће активности:

- **уграђивање ESG сегмента у процес одобравања кредита**, кроз стратификацију портфолија правних лица (која има утицаја на интерни рејтинг компаније и цену производа);

- дефинисање **Листи искључења и/или ограничења, односно Смерница** које се односе на активности/пројекте који не могу бити предмет финансирања (или које банка финансира само до одређеног процента);
- дефинисање **посебних секторских политика/стратегија** финансирања највећих загађивача у циљу сагледавања и доношења одлуке о прихватљивости ризика које носе овакви пласмани;
- **појачане контроле ризика** за секторе који су најизложенији ESG ризицима (за које је уведен принцип двоструке материјалности²).

² **Финансијска материјалност (outside-in)** – произилази из утицаја ESG фактора на економске и финансијске активности компаније кроз читав њихов ланац вредности. **Еколошка и друштвена материјалност (inside-out)** – произилазе из утицаја економских и финансијских активности компаније на ESG факторе, који би заузврат могли постати финансијски материјални.

ОРГАНИ УПРАВЉАЊА И ИЗВЕШТАВАЊЕ

Банке су кроз ESG стратегије и друга унутрашња акта, **на различите начине**, дефинисале улоге и одговорности органа управљања и организационих делова задужених за развој и имплементацију интерних аката и система за мерење и контролу изложености ESG ризицима. У том контексту, треба напоменути да су банке, **поред одговорности Извршног и Управног одбора** за управљање ризицима повезаним с климом, наводиле **и друге организационе делове** који се са различитих аспеката баве овом темом.

С тим у вези, ESG ризици обухваћени су и у оквиру надлежности **Одбора/Сектора за управљање ризицима, Одбора за ревизију, Кредитног одбора, али и различитих комитета, дирекција и комисија** који се баве питањем животне средине, у зависности од нивоа развоја теме ESG ризика у самим банкама. Такође, неке банке су навеле да се у **сваком пословном сегменту посебно прати ESG концепт** доношења одлука и пословања, уз редовну месечну координацију ових активности, као и да се за потребе развоја стратегије формира **неформална радна група** састављена од више организационих јединица.

Банке интерно припремају и извештавају о следећим информацијама у вези са ризицима повезаним с климом:

- **структура изложености** банке према клијентима који припадају ESG осетљивим индустријама,
- **зелени пласмани,**
- **различити индикатори одрживог развоја,**
- **утицај пословања банке на животну средину** (на пример информације о укупној потрошњи електричне енергије, директној емисији GHG, емисији која је узрокована транспортом, емисије настале коришћењем струје и грејања и слично).

У погледу нивоа извештавања на основу одговора банака може се закључити да банке спроводе извештавање ка матичном друштву, односно групи. Међутим, када су у питању остали нивои извештавања, пракса банака у значајној мери варира и обухвата следеће нивое извештавања:

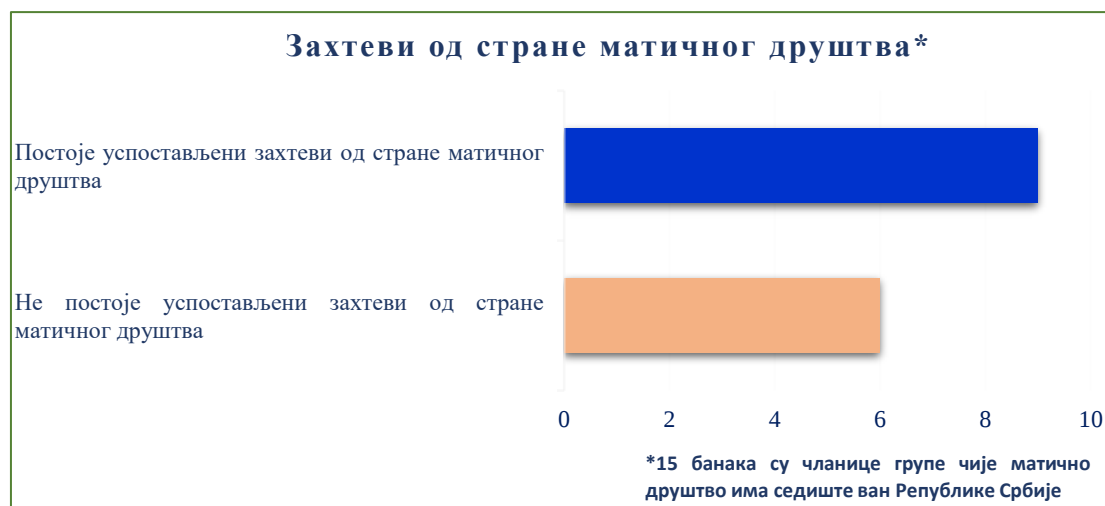
- Матично друштво (односно група којој банка припада),
- Управни одбор,
- Извршни одбор,
- Одбор за ревизију,
- Кредитни одбор,
- Одбор за праћење кредитних ризика привреде,
- Одбор за управљање кредитним ризиком и други одбори,
- ESG комисија.

УПРАВЉАЊЕ РИЗИЦИМА ПОВЕЗАНИМ С КЛИМОМ

Банке су навеле да ризике повезане с климом уређују унутрашњим актима на различитим нивоима, и то кроз следећа документа:

- Стратегије (одрживости, заштите животне средине, друштвене одговорности и управљања – Стратегије за ESG);
- Политике (политике за ESG ризике, политике за управљање оперативним ризиком);
- Процедуре (процедуре за процену еколошких и друштвених ризика управљања, процедуре за процес управљања ESG ризицима);
- Правилници (правилник о оквиру одрживости и други правилници попут правилника за управљање ESG ризицима, правилника за класификацију одрживих кредитних производа и кредитних трансакција);
- Упутства.

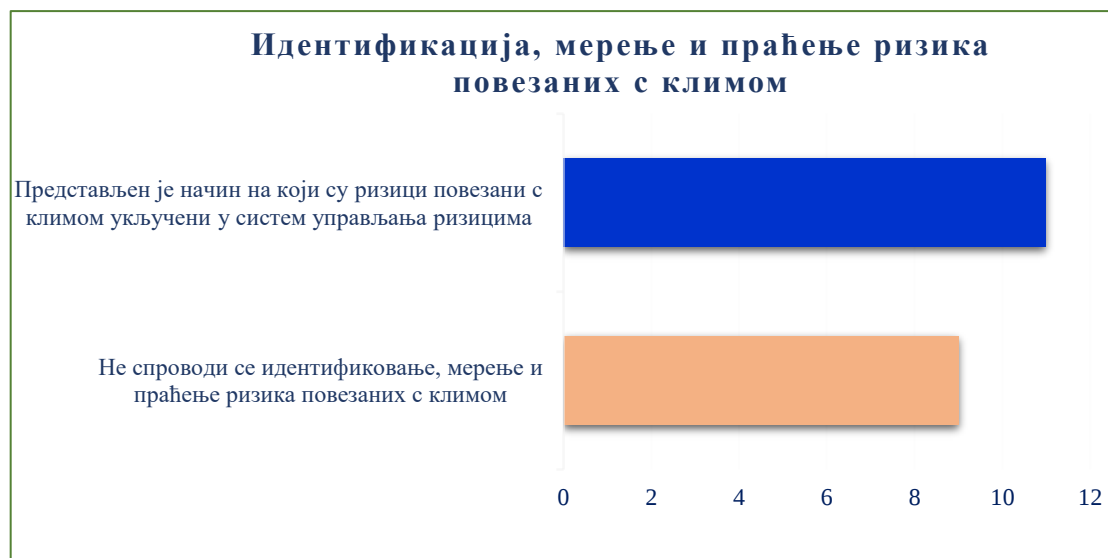

Банке које су навеле да имају успостављене захтеве од стране матичног друштва дале су опис активности које се на нивоу банкарских група спроводе у вези са овим ризицима, углавном наводећи да у свом пословању следе принципе и циљеве групе, односно да планирају да се ускладе са тим принципима и циљевима.

Из описа активности које су банке наводиле у својим одговорима произлази да се и **банкарске групе које имају седиште ван Републике Србије налазе у различитим развојним фазама управљања ризицима повезаним с климом** (од развоја методологија за процену ризика и планова имплементације, до потпуног инкорпорирања ових ризика у пословање банке).

Захтеви који су успостављени од стране матичних друштава банака, углавном се односе на:

- **Примену оквира матичног друштва за управљање ризицима повезаним с климом;**
- **Извештавање у вези са ESG** (на пример о показатељу зелене имовине, изложеностима физичким и транзиционим ризицима, одрживим кредитним трансакцијама и производима и друге информације за потребе имплементације оквира за управљање ризицима повезаним с климом и израде нефинансијских консолидованих извештаја групе);
- **Процену утицаја пласмана на животну средину;**
- **Обрачун тренутног нивоа финансирања емисије CO₂;**
- **Смањење сопственог оперативног карбонског отиска;**
- **Повећање учешћа зеленог портфолија у циљу постизања нето нулте емисије до 2030. године (увођење нових зелених производа).**

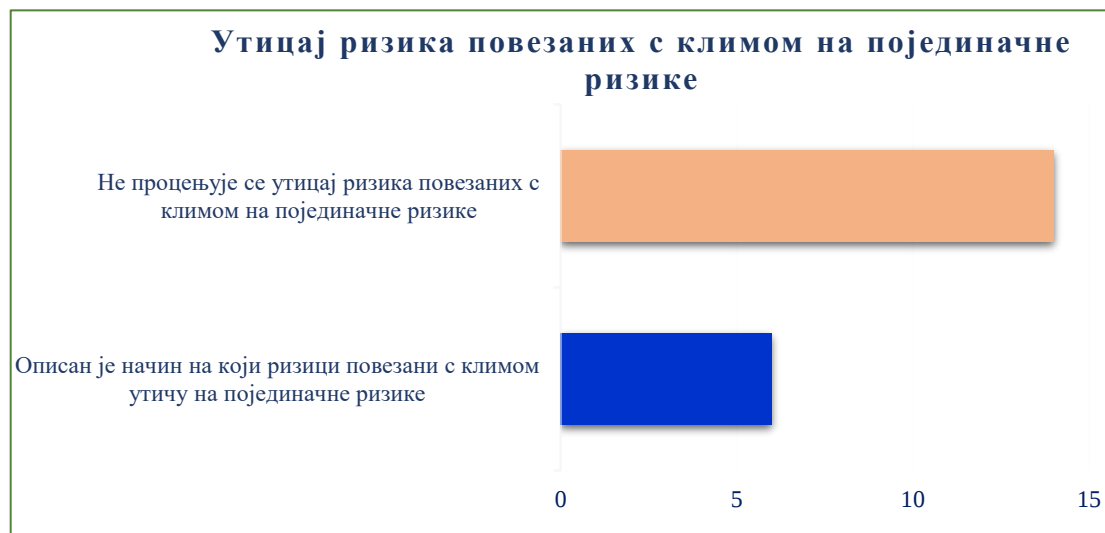
На основу одговора банака може се уочити да је **пракса банака различита у погледу система управљања ризицима повезаним с климом**, при чему ове праксе обухватају:

- **израду упитника или других метода прикупљања информација** помоћу којих се утврђује постојање (утицај) ESG ризика и оцењује кредитна способност клијената,
- **спровођење категоризације клијената** на висок, средњи и низак ризик - сагледавање клијената са аспекта ризика повезаних с климом,
- **креирање листе индустрија осетљивих на ESG ризике** које идентификују секторе који су највише погођени климатским променама (ESG ризицима),
- **процену утицаја климатских промена на портфолио банке** у циљу праћења ових ризика,
- **процену утицаја ризика повезаних с климом на вредност средстава обезбеђења,**
- **употребу NACE кодова у кредитном процесу** како би се приликом доношења коначне одлуке у обзир узели ESG фактори,

- **сагледавање нефинансијског извештавања клијената**, односно начина на који клијент планира да своје пословање прилагоди у контексту одрживог пословања.

Процене утицаја ових ризика на ризични профил и капитал које банке спровode врше се на различите начине, као што је посредна процена утицаја, разматрање ESG ризика као поткатегорије кредитног ризика у оквиру ризичног профила банке, приликом анализе потенцијалних и постојећих средстава обезбеђења (колатерала), те кроз дефинисање сета индикатора којима се ублажава изложеност банке ризицима повезаним с климом. Поред наведеног, банке су навеле да се процена утицаја ризика повезаних с климом спроводи и приликом анализе репутационог ризика кредитних захтева клијената и процене изложености оперативним ризицима.

Рангирање утицаја и појашњење како се ови ризици могу испољити на друге ризике релативно је слично међу банкама.

Свих шест банака навело је да ризици повезани с климом **могу утицати на следеће категорије ризика:**

- Кредитни ризик;
- Тржишни ризик;
- Ризик ликвидности;
- Оперативни ризик;
- Стратешки ризик.

Кредитни ризик рангиран је на прво место од стране готово свих банака по могућем утицају климатских ризика на ту категорију ризика, а потом **слиди ризик ликвидности**.

У погледу **утицаја на кредитни ризик** банке су углавном наводиле да се ризици повезани с климом могу манифестовати кроз **слабљење пословних перформанси и погоршања финансијског стања клијената**, а које може наступити као последица претрпљених губитака услед настанка климатских непогода, губитка тржишта за одређене клијенте који се нису благовремено или адекватно прилагодили захтевима регулативе на одређеном тржишту, те повећања трошкова пословања услед значајних издатака по основу потребних инвестиција које клијент мора да изврши у циљу прилагођавања свог пословања регулаторним стандардима и захтевима. С тим у вези, банке су указале на значај да се у контексту процене утицаја ризика повезаних с климом у обзир узме аспект физичког ризика, а нарочито уколико је клијент лоциран у критичним подручјима те климатске промене могу угрозити, односно отежати пословање, самим тим и његов отплатни капацитет, али и потенцијални утицај физичког уништења (оштећења) предмета финансирања (коллатерала).

Утицај климатских ризика на **ризик ликвидности** - банке су навеле да се поменути утицај може огледати у:

- **смањењу или нагло повлачењу депозита** услед материјализације физичког ризика (на пример након настанка климатских непогода по основу којих су клијенти претрпели штете) и кроз материјализацију транзиционог ризика (повећана потреба за ликвидношћу може се јавити код предузећа са високим CO₂ емисијама које имају проблем да се прилагоде привреди са неутралном емисијом угљеника);
- **повећаној потреби за „свежим“ ликвидним изворима** (посебно уколико се на пример јаве проблеми у отплати доспелих обавеза клијената услед дејства климатских ризика);
- случају **неиспуњења очекивања међународних финансијских институција**, као кредитора, а везано за њихове захтеве по питању квалитета тзв. ESMS (*Environmental and Social Management System*), где постоје осетне разлике међу њима у погледу критеријума које примењују.

Тржишни ризици – банке су наводиле да се утицај ризика повезаних с климом на ову категорију ризика може одразити **кроз губитак позиције на тржишту** у случају да се банка на адекватан начин не бави питањем климатских промена (ризика), као и **кроз цену финансијских инструмената издаваоца** за које се процени да је дошло до погоршања финансијског стања услед претрпљене штете настале изазване климатским непогодама, или чак ако је репутација нарушена услед наступања еколошких догађаја.

Поред наведеног, неке банке су навеле и да се поменути утицај може рефлектовати кроз **промену фер вредности позиција банке** услед волатилности тржишних фактора (каматне стопе, курса и слично) изазваних транзиционим ризиком (на пример услед рестриктивнијих регулаторних захтева у циљу „контролисања“ економије која доводи до глобалног загревања) и физичким ризиком (услед економског утицаја појачане емисије штетних гасова).

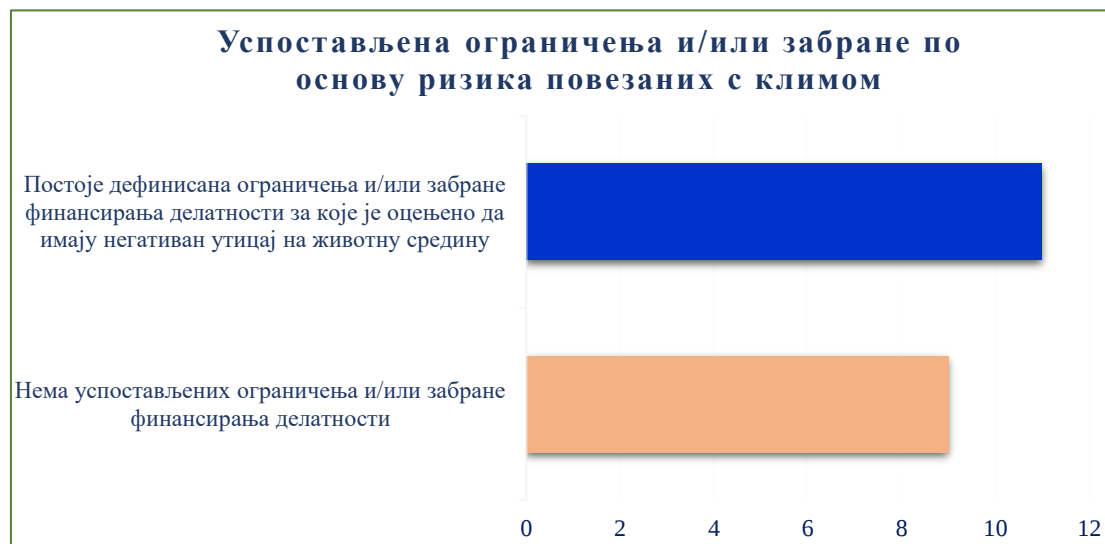
Оперативни ризик – банке су наводиле да у случају изложености екстремним временским приликама пословање банке може бити изложено оперативном ризику које се углавном огледа у **повећању губитака** (инфраструктурна оштећења, односно материјална штета на имовини банке услед настанка неког од климатских фактора), као и да се утицај климатских догађаја може одразити на **континуитет пословања**, али и на **ризике судског спора**.

Репутациони ризик – одговори банака упућују на то да се утицај ризика повезаних са климом на репутациони ризик може огледати кроз:

- погоршање **репутације банке** услед настанка неког еколошког догађаја;

- погоршање репутације у случају финансирања клијената који могу учествовати у неком еколошком догађају или су пак значајно погођени неким од климатских фактора који могу довести до значајног погоршања портфолија кредита банке, а тиме и на перцепције тржишних учесника у погледу финансијског стања банке;
- **значајно повећање изложености банке свим ризицима**, а посебно ризик ликвидности у виду наглог повлачења депозита.

Поред наведеног, у одговорима појединих банака указано је да, уколико у свом пословању **не следе примере добре праксе и ако не разматрају питање климатских промена** то се може у значајној мери одразити на њихову репутацију.

На основу одговора банака, идентификоване су **различите врсте ограничења и/или забрана**, које се углавном односе на **одбијање кредитних захтева**, односно **забрану или ограничење финансирања активности и/или делатности** за које банка оцењује да имају негативан утицај на животну средину. У процесу одлучивања о забрани, односно ограничењу финансирања делатности, банке углавном сагледавају NACE кодове или врше мерење прихватљивости еколошког ризика.

Када је реч о **активностима**, односно **делатностима** за које банке оцењују да имају негативан утицај на животну средину, оне се углавном односе на:

- активности везане за производњу и трговину производима који садрже РСВ (полихлорин бифени),
- производњу и трговину супстанцама које оштећују озон,
- активности које нарушавају биодиверзитет,
- активности из сегмента грађевинарства, агробизниса,
- активности повезане са угљем, хемијском индустријом, производњом гуме и пластике, металних производа осим машина и опреме, скупљањем, пречишћавањем и дистрибуцијом воде, трговином на мало моторним горивима и производњом необновљиве енергије).

Поступци за идентификовање и праћење делатности и изложености Банке за које се оцењује да су осетљиви на ризике повезане с климом **разликују се међу банкама**, при чему би се они могли груписати на следећи начин:

- **Идентификовање** се спроводи на основу:
 - различитих **упитника** које су банке креирале,
 - **коришћења међународне методологије и класификације сектора и делатности** за које постоји начелни став да имају значајнији негативни утицај на животну средину, након чега се применом различитих параметара мери и прати утицај ових ризика на клијенте и активности у одређеном временском периоду;
 - **примене ESG секторских стратегија за идентификацију одређених категорија** (на пример кредитна неутралност, кредитни подстицаји, кредитни подстицаји у погледу енергетске транзиције, кредитне дестимулације и забрањене односно ограничене операције и слично), **односно листе категоризације ризика по животну средину** на основу које се утврђује категорија ризика за предмет финансирања (на пример у листи категоризације све делатности сврставају се у категорије високог ризика – делатност искључења, високог ризика – категорија А, високог, средњег и ниског ризика).
- **Праћење** се углавном спроводи на основу:
 - **Дефинисања одређених „оперативних“ лимита** – на пример кроз праћење искоришћености лимита у тзв. "црвеној зони", где банка има смањени апетит за финансирањем активности које припадају овој зони, а где се налазе и активности повезане с климатским ризицима;
 - **Дефинисања секторских лимита** – на пример на основу процене банке поједини сектори који су у већој мери изложени климатским променама у односу на друге, банка дефинише ниже лимите (на пример нижи лимит за дуванску индустрију);
 - **Категоризације ризика повезаних с климом** у оквиру укупног кредитног портфолија правних лица – неке банке у складу са секторском поделом по NACE кодовима разврставају пласмане у четири категорије у односу на изложеност климатским ризицима.

КЛАСИФИКАЦИЈА ПРАВНИХ ЛИЦА БАНКЕ У ОДРЕЂЕНЕ КАТЕГОРИЈЕ И ПРАЋЕЊЕ ПРАВНИХ ЛИЦА КОЈА ЕМИТУЈУ ГАСОВЕ СА ЕФЕКТОМ СТАКЛЕНЕ БАШТЕ (GHG)

Приликом сагледавања банака које врше класификацију правних лица у погледу њиховог утицаја на животну средину, уочава се да банке **не врше класификацију на јединствен начин**. Највећи број банака врши класификацију разврставајући индустрије (на основу делатности клијената) према различитом степену ризика, а са аспекта негативног ESG ефекта, препознајући том приликом **висок, средњи и низак ризик**.³

У погледу методологија које су примењиване у сврхе обрачуна GHG, две банке врше обрачун тренутног нивоа финансирања емисије CO₂ уз помоћ методологије базиране на **Међународном стандарду PCAF** (енг. *Partnership for Carbon Accounting Financials*), две банке прате изложеност према овој категорији клијената на основу „**проху**“ **вредности**

³ Овим су обухваћене и банке које класификују правна лица препознајући изразито ризичне, умерено ризичне и неризичне индустрије или највећу, средњу (или средње високу) и ниску изложеност ESG ризицима, као и банке које додају категорије - висок ризик – делатности искључења и висок ризик категорија А или сортирају клијенте на *supportive, transformative* и *restrictive*.

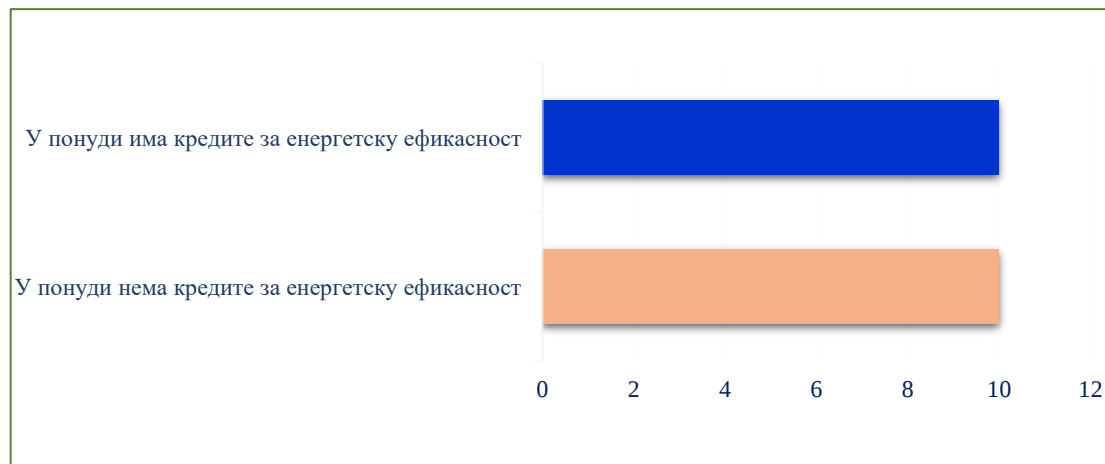
емисија карактеристичних за одређену индустријску делатност, док је једна банка у току 2022. године организовала прикупљање података од **20 клијената са највећом емисијом** (банка је само у два случаја могла да искористи податке добијене од клијената, а услед употребе „ргоху“ података у свим осталим случајевима).

Такође, поједине банке исказале су забринутост у погледу доступности података о емисијама из привреде (чији изостанак условљава примену секторских просека приликом процене емисија), као и непостојања довољно јасних смерница и упутстава за адекватно опредељивање процеса који покривају ову тему.

У контексту **препознавања сектора са значајнијом емисијом гасова са ефектом стаклене баште (GHG)**, банке су идентификовале следеће секторе:

- Индустрија нафте и гаса;
- Експлоатација угља;
- Производња и снабдевање електричном енергијом;
- Пољопривреда и шумарство;
- Грађевинарство;
- Транспорт;
- Хемијска индустрија;
- Одбрамбена индустрија;
- Аутомобилска индустрија;
- Фармацеутска индустрија.

КРЕДИТИ ЗА ЕНЕРГЕТСКУ ЕФИКАСНОСТ (ЗЕЛЕНИ КРЕДИТИ)

Банке које у својој понуди имају кредитне за енергетску ефикасност најчешће их одобравају **сектору привредних друштава** и сектору **становништва**, док се њихова **намена** углавном односи на:

- изградњу зелених зграда или куповину станова са одређеним енергетским разредом,
- куповину енергетски ефикасне опреме,
- уградњу соларних панела, електрана и ветропаркова,
- куповину моторних возила на хибридни или електрични погон.

Услови под којима банке одобравају кредитне за енергетску ефикасност **разликују се од банке до банке**.

Банке нуде зелене кредитне са **фиксном и/или променљивом каматном стопом**, и то динарске кредитне, девизне (ЕУР), односно кредитне у динарима са валутном клаузулом.

Када је реч о **динамици отплате**, банке су навеле да се отплата зелених кредита врши у:

- **месечним,**
- **кварталним или**
- **полугодишњим анuitетима**, осим за зелене кредитне становништва чија се отплата врши искључиво у месечним анuitетима.

У погледу **учешћа** од 10 банака које одобравају зелене кредитне:

- **шест банака** захтева **учешће** које се код појединих банака одређује приликом процене кредитне способности и оправданости пројекта, док су код неких банака учешћа дефинисана у складу са кредитном политиком. Учешће се креће у распону од **10% до 35% од износа профактуре**.

У погледу **подстицаја** од 10 банака које у својој понуди имају зелене кредитне:

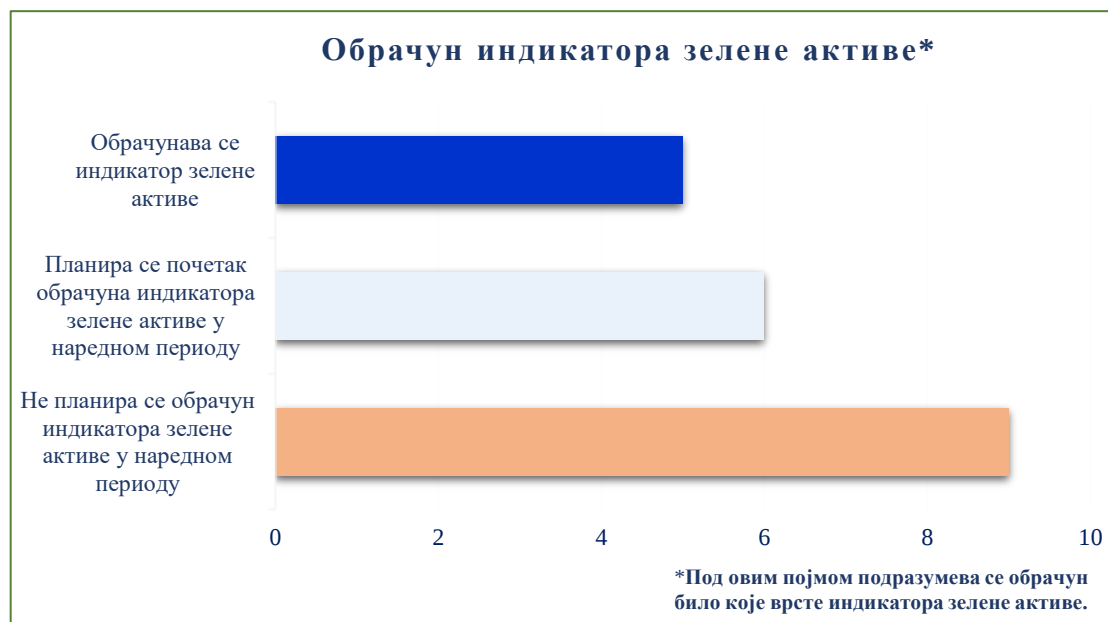
- **пет банака** нуде неку врсту подстицаја који се углавном односе на **смањење каматне стопе** за одређене базне поене и **повраћај (грант)** од 15% до 20% од вредности инвестиције.

Додатно, када су у питању **извори средстава за финансирање** зелених кредита од 10 банака које нуде зелене кредитне:

- **пет банака** одобрава ове кредитне из **сопствених средстава и одређених линија међународних институција** (попут GEFF програма, линија KFW, EIB, IFC),

- **три банке** само из сопствених средстава при чему наводе да планирају да у наредном периоду почну са коришћењем кредитних линија појединих међународних институција,
- **две банке** тренутно нуде зелене кредите **искључиво кроз GEEF програм**.

ПОКАЗАТЕЉ ЗЕЛЕНЕ АКТИВЕ

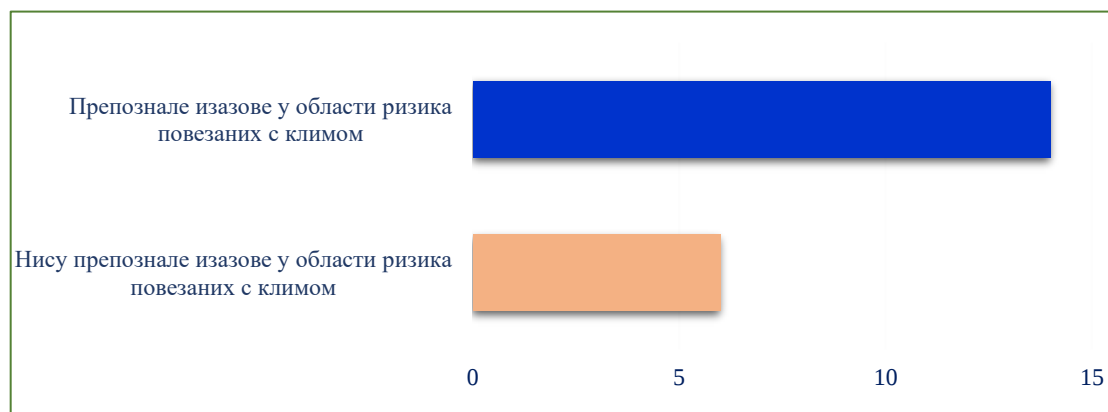
Када су у питању банке које обрачунавају индикатор зелене активе, три банке изјасниле су се да прате учешће зеленог портфолија у укупном портфолију банке, а две банке обрачунавају нешто другачију врсту индикатора. Док једна банка спроводи обрачун тако што бројилац представља нето износ ESG кредита у пословном сегменту средњих и великих предузећа, а именилац нето износ укупних кредита у пословном сегменту средњих и великих предузећа, друга банка на месечном нивоу прати испуњеност свог стратешког плана у погледу зеленог портфолија до 2025. године, стављајући у однос укупан портфолио зелених кредита на крају месеца са циљним стањем кредита на крају 2025. године.

У тренутку попуњавања формулара, **ниједна банка** није обрачунавала GAR⁴, при чему пет банака истиче да ће обезбедити обрачун GAR-а од 2024. године, односно од 2025. године.

⁴ GAR (Green Asset Ratio) – Показатељ зелене активе представља удео подобне активе Банке (улагање у економске активности које су у складу са Уредбом (ЕУ) о таксономији) у односу на укупну активу

ИЗАЗОВИ БАНАКА У ОБЛАСТИ РИЗИКА ПОВЕЗАНИХ С КЛИМОМ

Сумирањем одговора банака, може се закључити да су, као најзначајније, банке препознале следеће изазове:

- **Доступност, поузданост, упоредивост и проверљивост података** који ће се адекватно прикупљати и системски обрађивати за потребе анализе и мерења ризика повезаних с климом;
- **Ниво обучености запослених у области ESG**, али и клијената, супервизора, ревизора и консултаната, као и неопходност развијања нових кадровских профила и усклађивање тржишта рада како би одговорило на нове потребе;
- Недостаци везани за **правни оквир и извештавање** у Републици Србији – недовољно развијен домаћи правни оквир у овој области, као и постојање вишеструких стандарда и правила (у ЕУ - ЕУ таксономија, различити стандарди и правила на националном нивоу, различити стандарди које захтевају међународне финансијске институције) уз честе промене и употребу различите терминологије.

Такође, као чест одговор уочава се и **проблем квантификације ESG ризика**, односно недостатак јасних метрика и методологија који ће се примењивати у те сврхе, али и **квантификације add-on ефеката** ризика повезаних с климом код традиционалних типова ризика (као што су кредитни, тржишни, оперативни, репутациони и ризик ликвидности). У том контексту, још један од изазова који су поједине банке препознале јесте и **непостојање јединствене базе података/регистра** свих привредних учесника са прегледом енергетских пасоша и исказаним подацима о GHG емисијама на територији Републике Србије, као и **ИТ система** интегрисаних у банкарски систем који би пратили ESG ризике (поставља се и питање брзине интеграције оваквих система и алата у целокупан систем).

Поред свега наведеног, поједине банке указују на **недовољно развијену свест друштва** у погледу ESG теме, као и на могући утицај **геополитичких прилика** на темпо и динамику остваривања циљева нето нулте емисије штетних гасова.